

Forelesning 16/11-2016

Sist: feilanalyse numerisk derivasjon (kap 11 i kompendiet)

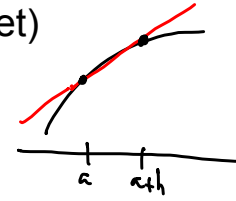
Idag:

- Fortsetter der vi slapp
- Feilanalyse numerisk integrasjon (kap 12 i kompendiet)

Fredag: numerisk løsning av ligninger

Feilanalyse numerisk derivasjon (kap 11 i kompendiet)

Fra Taylor

$$\left| f'(a) - \frac{f(a+h) - f(a)}{h} \right| = \frac{h}{2} |f''(\xi)| \quad h > 0$$

$\xi = \xi(a) \in (a, a+h)$

Ekse $f(x) = \sin x \quad a = 0.5$

h	observert feil
10^{-1}	$2.5 \cdot 10^{-2}$
10^{-2}	$2.4 \cdot 10^{-3}$
10^{-3}	$2397 \cdot 10^{-4}$
\vdots	\vdots
10^{-6}	$2397 \cdot 10^{-7}$

„Teoretisk“ feil = $\frac{h}{2} \cdot |f''(\xi)|$

$\approx \frac{h}{2} \cdot |f''(a)|$

$\approx h \cdot 0.2397$

siden $|f''(a)| = |\sin(0.5)| = 0.4794$

Stemmer bra!

Hva skjer om vi fortsetter med mindre h ?

h	$(f(a+h) - f(a))/h$	$E(f; a, h)$
10^{-7}	0.8775825372	2.5×10^{-8}
10^{-8}	0.8775825622	-2.9×10^{-10}
10^{-9}	0.8775825622	-2.9×10^{-10}
10^{-11}	0.8775813409	1.2×10^{-6}
10^{-14}	0.8770761895	5.1×10^{-4}
10^{-15}	0.8881784197	-1.1×10^{-2}
10^{-16}	1.110223025	-2.3×10^{-1}
10^{-17}	0.000000000	8.8×10^{-1}

Problemet er avrundingsfeil!

Avrundingsfeil numerisk derivasjon

Forklaring et avrundingsfeil i $f(a)$ og $f(a+h)$

På datamaskin får vi nærme de uttrykk $\overline{f(a)}$ og $\overline{f(a+h)}$

$$\overline{f(a)} = f(a)(1 + \varepsilon_1) \text{ hvor } \varepsilon_1 \text{ er relativ feil } |\varepsilon_1| \approx 6 \cdot 10^{-16}$$

$$\overline{f(a+h)} = f(a+h)(1 + \varepsilon_2) \text{ hvor } \varepsilon_2 \text{ relativ feil } |\varepsilon_2| \approx 6 \cdot 10^{-16}$$

(64 bits float)

Setter vi i feiluttrykket

$$f'(a) = \frac{\overline{f(a+h)} - \overline{f(a)}}{h} = \frac{f(a+h)(1 + \varepsilon_2) - f(a)(1 + \varepsilon_1)}{h}$$

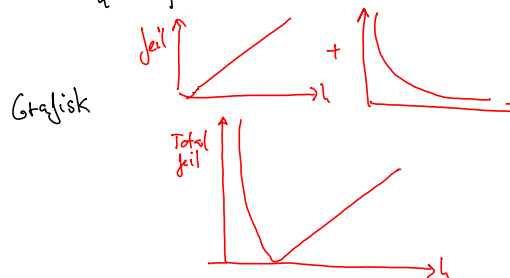
$$= \underbrace{\frac{f(a+h) - f(a)}{h}}_{\text{Trunkeringsfeil}} - \underbrace{\frac{f(a+h)\varepsilon_2 - f(a)\varepsilon_1}{h}}_{\text{Avrundingsfeil}}$$

$$= -\frac{h}{2} f''(\xi) - \frac{f(a+h)\varepsilon_2 - f(a)\varepsilon_1}{h}$$

prøvet uttrykk

$$\left| f'(a) - \frac{\overline{f(a+h)} - \overline{f(a)}}{h} \right| \approx \frac{h}{2} |f''(a)| + \frac{2\varepsilon^*}{h} |f(a)|$$

$\varepsilon^* \approx 7 \cdot 10^{-17}$
max avrundingsfeil

Finnes en optimal h ?

I prinsippet er feilen (i vår enkle modell)

$$E(h) = C_1 h + C_2 \frac{1}{h}$$

Fin minimum i h som gir $E'(h) = 0$

Løst for h og finner

$$h^* = \sqrt{\frac{C_2}{C_1}} = 2 \sqrt{\frac{\varepsilon^* |f(a)|}{|f''(a)|}} \quad (\text{optimal steglengde } h)$$

Stemmer dette?

med $f(x) = \sin x$ og $a = 0.5$

$$h^* = 2 \cdot \sqrt{\frac{7 \cdot 10^{-17} |f(a)|}{|f''(a)|}} \approx 10^{-8} \quad \text{"optimal" } h$$

Gir avrundingsfeil

$$\frac{2\varepsilon^*}{h^2} |\sin(0.5)| \approx 2 \cdot 10^{-9}$$

og trunkeringsfeil

$$\frac{h^*}{2} |\sin 0.5| \approx 4 \cdot 10^{-9}$$

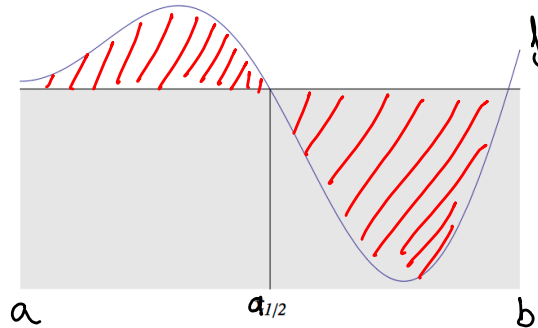
Feilanalyse numerisk integrasjon (12 i komp)

Lokal feilanalyse for midtpunktsmetoden (ett intervall)

$$\int_a^b f(x) dx \approx (b-a) f(a_{1/2})$$

Feilen er

$$\int_a^b f(x) dx - (b-a) f(a_{1/2})$$

Analysen ved 1. ordens Taylor-tilnærning rundt $x = a_{1/2}$

$$f(x) = \underbrace{f(a_{1/2}) + (x - a_{1/2}) f'(a_{1/2})}_{\text{Lineær tilnærning}} + \frac{1}{2}(x - a_{1/2})^2 f''(\xi) \quad \text{hvor } \xi = \xi(x) \in (a_{1/2}, x)$$

Integrerer på begge sider

$$\int_a^b f(x) dx = \int_a^b f(a_{1/2}) dx + \int_a^b (x - a_{1/2}) f'(a_{1/2}) dx + \int_a^b \frac{1}{2}(x - a_{1/2})^2 f''(\xi) dx$$

$\xi = \xi(x) \in (a_{1/2}, x)$

$$\int_a^b f(x) dx = \underbrace{(b-a) f(a_{1/2})}_{\text{midtpunktsmetoden}} + 0 + \frac{1}{2} \int_a^b (x - a_{1/2})^2 f''(\xi) dx$$

Printer på uttrykket:

$$\int_a^b f(x) dx - (b-a) f(a_{1/2}) = \frac{1}{2} \int_a^b (x - a_{1/2})^2 f''(\xi) dx$$

Dette er feilen. Litt upraktisk vil finne en øvre grense for tallverdi av feilen

$$\left| \int_a^b f(x) dx - (b-a) f\left(\frac{a+b}{2}\right) \right| = \left| \frac{1}{2} \int_a^b (x - \frac{a+b}{2})^2 f''(\xi) dx \right|$$

Forklaring
Trekantulikhed

$$\leq \frac{1}{2} \int_a^b |x - \frac{a+b}{2}|^2 |f''(\xi)| dx$$

$$= \frac{1}{2} \int_a^b (x - \frac{a+b}{2})^2 |f''(\xi)| dx$$

Tar maksimum

$$\leq \frac{1}{2} \int_a^b (x - \frac{a+b}{2})^2 \cdot \underbrace{\max_{z \in [a,b]} |f''(z)|}_{\text{konstant}} dx$$

$$= \max_{z \in [a,b]} |f''(z)| \cdot \frac{1}{2} \int_a^b (x - \frac{a+b}{2})^2 dx$$

$$a_{\frac{1}{2}} = \frac{a+b}{2}$$

$$= \max_{z \in [a,b]} |f''(z)| \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{(b-a)^3}{12}$$

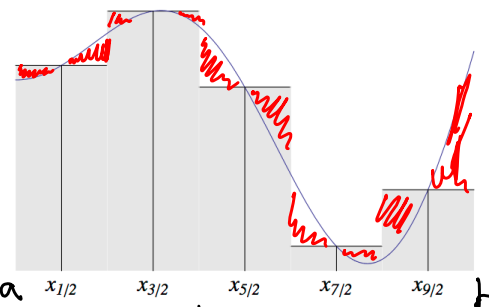
$$= \max_{z \in [a,b]} |f''(z)| \cdot \frac{(b-a)^3}{24}$$

Altså: Dette er en øvre grænse for hvor stor fejlen i midtpunktmotoden kan bli for ett intervall

Global fejlanalyse for midpunktsmetoden

$$\int_a^b f(x) dx \approx I_{mid}(h) = h \sum_{i=1}^n f(x_{i-1/2})$$

$$x_{i-1/2} = (x_{i-1} + x_i)/2 = a + (i - 1/2)h.$$

$$Feil = \left| \int_a^b f(x) dx - h \sum_{i=1}^n f(x_{i-1/2}) \right|$$

$a = x_0$ $h = \frac{b-a}{n}$

Trekantulighed

$$\leq \sum_{i=1}^n \left| \int_{x_{i-1}}^{x_i} f(x) dx - h f(x_{i-1/2}) \right|$$

Fortrige resultat

$$\leq \sum_{i=1}^n \max_{z \in [x_{i-1}, x_i]} |f''(z)| \cdot \frac{h^3}{24}$$

Estimeret $f''(z)$
over hele $[a, b]$

$$\leq \frac{h^3}{24} \cdot \sum_{i=1}^n \max_{z \in [a, b]} |f''(z)|$$

$$= \frac{h^3}{24} \cdot n \cdot \max_{z \in [a, b]} |f''(z)|$$

$$h \cdot n = \frac{b-a}{n} \cdot n$$

$$= \frac{h^2}{24} \cdot h \cdot n \cdot \max_{z \in [a, b]} |f''(z)|$$

$$= \frac{h^2}{24} (b-a) \max_{z \in [a, b]} |f''(z)|$$

Dette er en øvre grænse for fejlen som funktion af h , b , a og f

Eksempel:

$$\int_0^1 \cos x \, dx = \sin 1 \approx 0.8414709848$$

h	$I_{\text{mid}}(h)$	Error
0.500000	0.85030065	-8.8×10^{-3}
0.250000	0.84366632	-2.2×10^{-3}
0.125000	0.84201907	-5.5×10^{-4}
0.062500	0.84160796	-1.4×10^{-4}
0.031250	0.84150523	-3.4×10^{-5}
0.015625	0.84147954	-8.6×10^{-6}
0.007813	0.84147312	-2.1×10^{-6}
0.003906	0.84147152	-5.3×10^{-7}
0.001953	0.84147112	-1.3×10^{-7}
0.000977	0.84147102	-3.3×10^{-8}

Estimering av steglengde h

$$\text{Fejler} : \frac{h^2}{24} \max_z |f''(z)| (b-a) \quad *$$

Hvis vi faktisk ønsker at denne skal være mindre end en ϵ :
Vælg h slik at

$$\frac{h^2}{24} \max_z |f''(z)| (b-a) < \epsilon$$

I eksemplet med $f(x) = \cos x$, vet at $|f''(x)| \leq 1$

Løser for h når $\epsilon = 10^{-10}$

$$\frac{h^2}{24} \cdot 1 \cdot 1 < \epsilon$$

$$\text{og får } h \leq \sqrt{24 \cdot \epsilon} \approx \underline{5 \cdot 10^{-5}}$$